

Podrška postkonfliktnom izbjegličkom poduzetništvu u turizmu

VODIČ ZA IZBJEGLICE PODUZETNIKE U TURIZMU

Podrška Europske komisije za izradu ove publikacije ne podrazumijeva odobravanje sadržaja koji odražava isključivo stajališta autora, a Komisija se ne može smatrati odgovornom za bilo kakvu upotrebu informacija sadržanih u njoj.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Podrška
postkonfliktnom
izbjegličkom
poduzetništvu
u turizmu

Sadržaj

- O projektu
- Upoznajte partnere
- Uvod
- Studije slučaja
 - Irska 1: BiaFriend: Radionice kuhanja za izbjeglice
 - Irska 2: Secret Street Tours
 - Ukrajina 1: Visit Ukraine Today
 - Ukrajina 2: Prozor u Lavov
 - Ukrajina 3: Turističke inicijative interno raseljenih osoba
 - Ukrajina 4: Perfetto Food
 - Ukrajina 5: Ljepota i posao
 - Dobre prakse diljem svijeta: 1. dio
 - Belgija 1: We Exist
 - Belgija 2: Instroom Academy
 - Hrvatska 1: Migrantske šetnje
 - Hrvatska 2: Mama Veek's Kitchen
 - Dobre prakse diljem svijeta: 2. dio
 - Turska 1: Salloura
 - Turska 2: Obuka izbjeglica sa zajamčenim radnim mjestima
- Pokretanje poduzeća u Hrvatskoj
 - Vodič korak po korak
 - Pisanje poslovnog plana
 - Financije
 - Registracija poduzeća
 - Marketing i rast
 - Porezi i osiguranje
 - Zapošljavanje
- Biti poduzetnik izbjeglica – *coaching* i emocije

O projektu

Projekt INSPIRE, koji vodi Technological University of the Shannon (Irska), podržat će potrebe turističkih poduzetnika u izbjeglištvu.

Ovaj dokument predstavlja studije slučaja dobre prakse te edukativne materijale namijenjene ljudima u izbjeglištvu koji žele pokrenuti posao u turizmu. Cilj vodiča je podržati izbjeglice pri socijalnoj integraciji i otvoriti im pristup visokom obrazovanju kroz ovaj inovativni projekt.

Izbjeglice koje pokreću posao u turizmu i ugostiteljstvu mogu ojačati svoj ekonomski položaj dok istovremeno doprinose gospodarstvu zemlje domaćina. Na taj način također stječu jedinstven skup vještina koje im mogu koristiti nakon povratka u domovinu, ako to bude moguće u postratnom razdoblju. Gospodarstva mnogih zemalja ovisit će o turizmu kao pokretaču gospodarskog oporavka nakon ratnih sukoba.

Poslovanje u turizmu omogućuje izbjeglicama da iskoriste svoje jedinstveno kulturno znanje, nudeći autentična iskustva koja privlače turiste. Time se usto stvaraju radna mjesta, promiče međukulturalno razumijevanje i podržava integracija zajednice. Osim toga, ulazak u poduzetništvo omogućuje izbjeglicama da ponovno izgrade svoje živote s dostojanstvom, neovisnošću i osjećajem svrhe. Iskorištavanjem rastuće potražnje za autentičnim iskustvima putovanja, poduzeća u vlasništvu izbjeglica mogu napredovati, pozitivno utječući i na lokalno gospodarstvo i na financijsku budućnost izbjeglica, istovremeno prikazujući bogatu kulturnu baštinu koju donose u svoje zemlje domaćine ili natrag u svoju domovinu.

Ciljevi održivog razvoja Ujedinjenih naroda (SDG)

Naš je projekt usklađen sa sljedećim ciljevima održivog razvoja Ujedinjenih naroda. Svaka studija slučaja, radionica i edukativni materijal koji stvorimo osmišljeni su da podrže sljedeće ciljeve.

Naš projekt podržava integraciju nekih od najugroženijih pojedinaca u društvo kroz razvoj poduzetničkih vještina, znanja i samopouzdanja.

Inspire pruža kvalitetno obrazovanje za ljude u izbjeglištvu, akademsko osoblje, nevladine organizacije i mala i srednja poduzeća putem svog vodiča, digitalne značke, radionica i internetskih izvora.

Cilj našeg projekta je potaknuti i stvoriti zanimljive i vrijedne karijerne prilike za naše sudionike, koji će imati koristi od samostalnog odlučivanja o vlastitoj ekonomskoj budućnosti.

Razvijanjem partnerstva s nevladinim organizacijama, ljudima u izbjeglištvu, socijalnim poduzećima, državnim potporama i malim i srednjim poduzećima podržat ćemo poduzetnike da razviju otpornost i prilagodljivost te se lakše integriraju u novu sredinu.

Upoznajte partnere

Report Contributors

Dr Tony Johnston,
Technological University
of the Shannon, Ireland

Dr Noelle O'Connor,
Technological University
of the Shannon, Ireland

Dr Serhii Matyukh,
Khmelnytskyi National
University, Ukraine

Nikolina Demark,
PAR University of
Applied
Science, Croatia

Alex Yu,
Technological University
of the Shannon, Ireland

Yvonne Farrand,
Businet

Dr Gurhan Aktas,
Dokuz Eylül University,
Türkiye

Dr Elif Uzgoren
Dokuz Eylül University,
Türkiye

Dr Allan Lawrence,
Businet

David Taylor,
Businet

Lesia Steblo,
DVA, Ukraine

Natasha Farrand
Businet Research
Assistant

Christel Maenen,
PXL, Belgium

Dr Kateryna Skryba,
Khmelnytskyi National
University, Ukraine

Dobrodošli!

Dobrodošli u naš vodič! Ova je knjižica osmišljena kako bi pomogla ljudima u izbjeglištvu da započnu i razviju vlastiti posao u turizmu. Bez obzira razmišljate li o poduzetništvu prvi put ili već imate iskustva, ovaj vodič pruža praktične uvide i resurse prilagođene jedinstvenim izazovima i prilikama s kojima se izbjeglice suočavaju.

U ovom vodiču pronaći ćete sve što vam je potrebno za uspješno pokretanje vašeg poslovanja, od praktičnih savjeta o izradi poslovnog plana do snalaženja u lokalnim propisima o porezu, zapošljavanju, osiguranju i bankarstvu. Počnimo sa studijama slučaja iz stvarnog svijeta poduzetnika izbjeglica koji su uspješno pokrenuli vlastiti turistički posao. Ove će vas priče nadahnuti i ponuditi vrijedne lekcije o prevladavanju prepreka i iskorištavanju prilika u ovoj rastućoj industriji.

Vodič pokriva ključne aspekte pokretanja poslovanja, korak po korak, uključujući razumijevanje zakonskih i regulatornih zahtjeva, postavljanje poreznih i financijskih struktura i osiguravanje financiranja. Nudimo savjete o upravljanju novčanim tokom, podnošenju zahtjeva za bespovratna sredstva ili zajmove i upravljanju porezima, tako da možete osigurati financijsku stabilnost svog poslovanja od samog početka. Vodič je višejezičan kako bi bio pristupačan za raznoliku publiku, osiguravajući da jezične barijere ne ometaju vaš napredak. Također smo uključili poveznice na dodatne resurse kao što su lokalne organizacije za podršku poslovanju, mogućnosti umrežavanja i edukacije, a svi imaju za cilj pomoći u razvoju vašeg poslovanja i integraciji u lokalno gospodarstvo. Slijedeći ovaj vodič, steći ćete znanje i samopouzdanje da svoju strast prema turizmu pretvorite u održiv posao, pozitivno utječući i na vašu zajednicu i na vašu budućnost.

Inspire

U kratkim crtama!

- ❖ Izbjeglice
- ❖ Nevladine udruge
- ❖ Visoko obrazovanje
- ❖ Digitalna značka
- ❖ Upravljanje financijama
- ❖ Bespovratna sredstva
- ❖ Partnerstvo za ciljeve
- ❖ Podrška poduzetništvu
- ❖ Nova poduzeća
- ❖ Kulturalna integracija
- ❖ Prilike za osposobljavanje i usavršavanje
- ❖ Inovacije
- ❖ Zaustavljanje siromaštva
- ❖ Pošteni rad
- ❖ Prilike
- ❖ Prenosive vještine
- ❖ Registracija poduzeća
- ❖ Porezi
- ❖ Osiguranje
- ❖ Novost
- ❖ Društvena inkluzija
- ❖ Mijenjanje turističkog okruženja

A word cloud containing various terms related to social entrepreneurship and development. The words are in different colors (green, blue, yellow, purple) and sizes, arranged in a somewhat circular pattern. The most prominent words are 'Higher', 'Digital', 'Refugee', 'Education', 'Opportunities', 'Banking', 'Finance', 'Situations', 'People', 'Aid', 'NGOs', 'Grant', 'Businesses', 'Social', 'Integration', 'Innovation', 'Insurance', 'Transferable', 'Skills', 'Inclusion', 'Training', 'Partnership', 'Changing', 'Tax', 'Labour', 'Supporting', 'Ending', 'Tourism', 'New', 'Landscape', 'Novelty', 'Poverty', 'Company', 'Entrepreneurship', 'Goals', 'Decent', 'Registration', 'Badge', 'Badges', 'Finance', 'Banking', 'Partnership', 'Changing', 'Tax', 'Labour', 'Supporting', 'Ending', 'Tourism', 'New', 'Landscape', 'Novelty', 'Poverty', 'Company', 'Entrepreneurship', 'Goals', 'Decent', 'Registration', 'Badge', 'Badges'.

Kako koristiti ovaj vodič

U vodiču ćete pronaći:

- Vanjske poveznice na videozapise, blogove, podcaste i dodatnu literaturu
- Kratke činjenice i brojke o poduzetništvu izbjeglica
- Ideje za edukatore, mala i srednja poduzeća, nevladine organizacije i ljude u izbjeglištvu
- Veze na daljnje potpore, smjernice i ideje relevantne za turističko poduzetništvo
- Ne zaboravite posjetiti web stranicu našeg projekta na <https://www.inspireproject.eu/> kako biste vidjeli našu bazu podataka, dokumente izvješća i daljnju podršku.

Jeste li znali?

Globalni plan za poduzetništvo izbjeglica daje strateške smjernice za UNHCR i partnere za potporu poduzetništvu izbjeglica, pružajući osvrt na dostupne prilike i najbolju globalnu praksu na terenu. Ovaj vrlo koristan izvor možete pronaći na poveznici <https://www.unhcr.org/ie/media/global-roadmap-refugee-entrepreneurship>

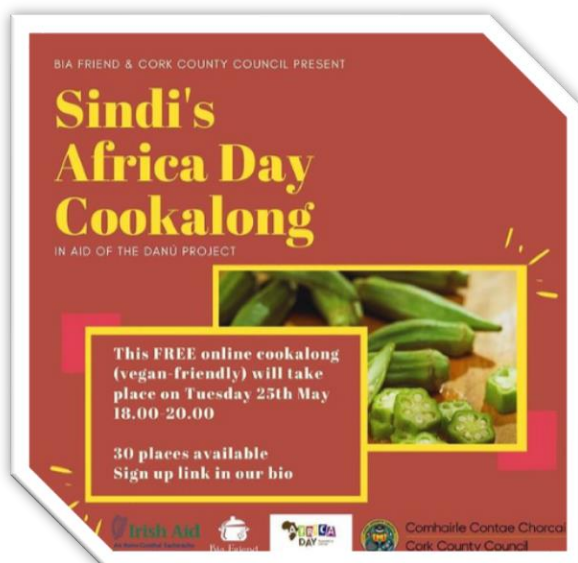

Izbjegličko poduzetništvo u turizmu

Studije slučaja

BiaFriend: radionice kuhanja za izbjeglice u Irskoj

1

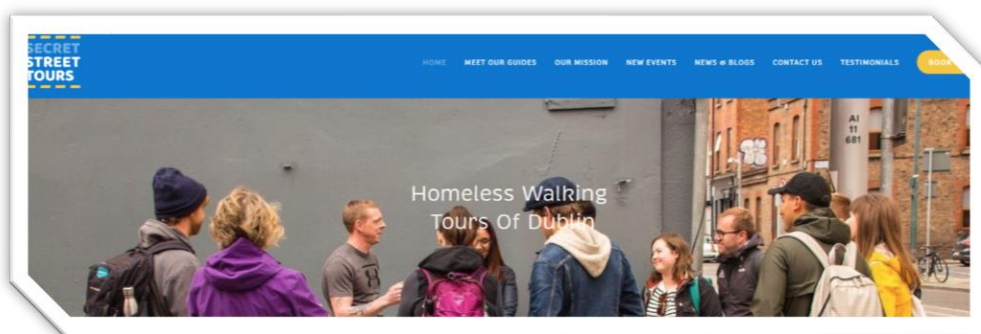
Naša prva studija slučaja je Bia Friend, internetska platforma osnovana 2021. godine koju je izradio tim volontera koji radi s kuharima izbjeglicama. Poduzeće posluje u Dublinu u Irskoj. U Bia Friendu nastavu drže tražitelji azila i izbjeglice, a cilj je koristiti hranu kao sredstvo za promicanje društvene integracije. Tečajevi se oglašavaju na EventBriteu i provode putem Zooma, s radionicama kuhanja koje pokrivaju širok raspon internacionalnih kuhinja.

Postoji nekoliko aspekata ovog pothvata koji su vrijedni pažnje, kako u smislu utjecaja tako i u smislu poslovanja. Prvo, napomenimo da je hrana odavno prepoznata kao izvrstan alat za integraciju, ali gledajući iz poslovne perspektive, to može biti komplicirano područje za rad – pomislite na propise, zakone, edukaciju o sigurnosti hrane i početne troškove. Rad od kuće i održavanje online tečajeva pruža alternativnu i jeftiniju metodu za uključivanje, gdje se kuhanje kod kuće može prikazati bez potrebe za ulaganjem u kompliciranu opremu. Budući da se plaćanje može zatražiti u trenutku rezervacije, također je lakše upravljati prihodima, smanjujući rizik nepojavljivanja polaznika u zakazanom terminu.

Turizam na marginama: Secret Street Tours, Dublin

2

Lokacija: Dublin, Web stranica: <https://www.secretstreettours.org/>

Secret Street Tours u Dublinu neprofitno je socijalno poduzeće koje gostima nudi novi način otkrivanja ulica Dublina – iz perspektive ljudi koji su pogođeni beskućništvom.

Beskućništvo je gorući društveni problem u Irskoj općenito, a posebno u Dublinu, s velikim brojem građana i izbjeglica koji borave u privremenom ili neprikladnom smještaju ili bez ikakvog smještaja. Cilj organizacije je osnažiti svoje vodiče vještinama i samopouzdanjem da poduzmu sljedeći korak prema neovisnom životu, istovremeno nudeći svojim klijentima kanal za bavljenje jednim od najhitnijih društvenih izazova Dublina. Slične ture postoje u Ujedinjenom Kraljevstvu, a nude ih Unseen Tours (London) i Invisible Cities (Edinburgh, Glasgow, York, Cardiff i Liverpool).

Mjesečno izvješće o beskućnicima za lipanj 2024. godine u Irskoj pokazuje da je 14.303 ljudi imalo pristup hitnom smještaju, što je povećanje od 144 (1%) u odnosu na svibanj 2024. godine. Ova brojka jasno prikazuje razmjere beskućništva u Irskoj, zemlji od samo 5 milijuna stanovnika. Secret Street Tours radi s izrazito marginaliziranom populacijom kako bi razvio i ponudio ove ture koje imaju potencijal za snažan društveni utjecaj. Obilasci su puni nade i pokazuju da se otpornost čak i onih najmarginaliziranijih može postići uz osposobljavanje i podršku.

Turizam na marginama

2

Primjeri inicijativa poput **BiaFriend** ili **Secret Street Tours** mogu ponuditi neke korisne uvide za program INSPIRE. Socijalna poduzeća mogu iskoristiti osobno iskustvo kako bi turistima pružila jedinstvene, značajne doživljaje, ali važno je da pritom osnažuju marginalizirane zajednice.

1. Osnaživanje marginaliziranih glasova

Obilasci koje vode beskućnici ili tečajevi kuhanja koje vode izbjeglice stavljaju marginalizirane glasove u središte pozornosti. Inicijative za izbjeglički turizam mogle bi se na sličan način usredotočiti na osnaživanje izbjeglica da ispričaju svoje priče i podijele svoje jedinstvene perspektive.

2. Fokus na autentično pripovijedanje

Snaga ovih tečajeva kuhanja i obilazaka jest upravo u njihovoj autentičnosti - vodiči dijele osobne priče i uvide o životu na ulici, dok kuhari dijele svoja iskustva s hranom. Za izbjeglice, moć dijeljenja priča iz stvarnog života o njihovom putovanju, kulturi i iskustvima raseljenja može stvoriti duboke veze s turistima.

3. Razbijanje stereotipa i izgradnja empatije

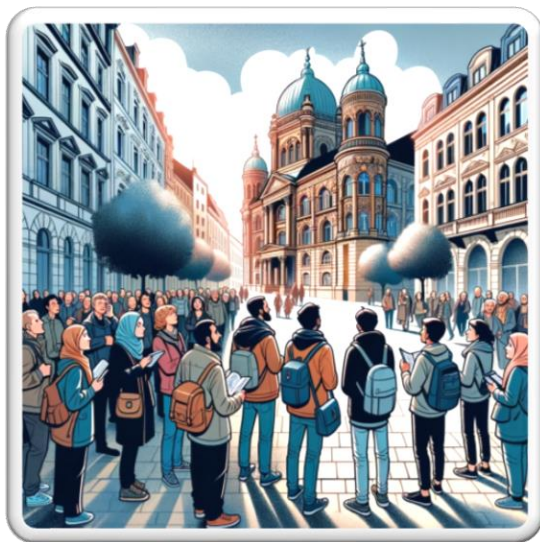
Pješačke ture za beskućnike razbijaju stereotipe, pomažući turistima da vide ljudsku stranu beskućništva. Slično tome, program izbjegličkog turizma mogao bi se boriti protiv pogrešnih predodžbi i poticati empatiju prema izbjeglicama.

4. Društveni učinak i ekonomsko osnaživanje

Osnovni cilj ovih obilazaka je društveni učinak—omogućavanje prihoda i značajnog zaposlenja osobama koje su pogođene beskućništvom. Slično tome, program izbjegličkog turizma trebao bi se usredotočiti na ekonomsko osnaživanje i razvoj vještina za izbjeglice.

Turizam na marginama

2

5. Kulturna razmjena i učenje

Pješačke ture za beskućnike često nude alternativni pogled na grad, ističući neviđene aspekte urbanog života. Obilasci predvođeni izbjeglicama mogli bi na sličan način turistima ponuditi priliku da dožive jedinstvenu kulturnu razmjenu – od kuhinje i tradicije do priča o otpornosti.

6. Izgradnja partnerstva u zajednici

Ovakve organizirane ture često nastaju u suradnji s nevladinim organizacijama, lokalnim poduzećima i društvenim organizacijama kako bi se pružila podrška beskućnicima. Inicijativa za izbjeglički turizam mogla bi imati koristi od snažnog partnerstva s organizacijama za potporu izbjeglicama, lokalnim turističkim zajednicama i socijalnim poduzećima.

7. Etička razmatranja i izbjegavanje iskorištavanja

Ključni izazov u pješačkim turama za beskućnike je izbjeći iskorištavanje i osigurati da vodiči zadrže dostojanstvo i autonomiju. Kod izbjeglica postoji sličan rizik od voajerizma ili tokenizacije. Time se mora pažljivo upravljati kako bi se domaćin i gosti osjećali sigurno i ugodno te imali kontrolu nad svojim okruženjem i emocijama.

Turizam na marginama

2

8. Fleksibilnost i prilagodba potrebama izbjeglica

Ture koje vode beskućnici često se prilagođavaju različitim potrebama njihovih vodiča, nudeći fleksibilne rasporede i dodatnu podršku prema potrebi. Izbjeglice se mogu suočiti s izazovima povezanim s mentalnim zdravljem, jezičnim barijerama i traumama.

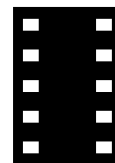
9. Stvaranje jedinstvene prodajne ponude (USP)

Unseen Tours i slične inicijative ističu se jer nude iskustvo koje turisti ne mogu pronaći drugdje - osobni pogled na grad iz vrlo specifične perspektive. Program izbjegličkog turizma mogao bi na sličan način plasirati jedinstvene perspektive i narative koje izbjeglice mogu pružiti, izdvajajući ga od glavnog turizma.

10. Marketing za društvene promjene

Obilasci beskućnika često otvoreno predstavljaju svoju društvenu misiju, privlačeći društveno osviještene turiste. Marketing za program izbjegličkog turizma trebao bi na sličan način istaknuti njegovu dvostruku svrhu: pružanje transformativnog kulturnog iskustva za turiste uz potporu izbjeglicama.

Preporučeni izvori: pogledajte, pročitajte, poslušajte

U nastavku možete pronaći neke zanimljive poveznice na videozapise, podcaste, blogove i novinske članke o poduzetnicima izbjeglicama diljem svijeta. Ove poveznice ističu nadahnujuća putovanja poduzetnika izbjeglica koji su, usprkos suočavanju s golemim izazovima, krenuli putevima otpornosti, inovativnosti i uspjeha. Od izgradnje uspješnih poduzeća u novim zemljama do oživljavanja kulturnih tradicija kroz hranu i tehnologiju, ovi pojedinci pokazuju moć poduzetništva da transformira živote. Njihove priče, dokumentirane na različitim platformama, otkrivaju snagu, kreativnost i utjecaj koji izbjeglice donose svojim zajednicama. Kroz osobne intervjue, dokumentarne filmove i prezentacije, ovi videozapisi nude dublje razumijevanje vitalne uloge poduzetnika izbjeglica u doprinosu lokalnom gospodarstvu i pozitivnim društvenim promjenama.

- **Andrew Leon Hanna - '25 Million Sparks: The Untold Story of Refugee Entrepreneurs'**

Andrew Leon Hanna govori o svojoj knjizi koja istražuje fenomen poduzetništva izbjeglica u kampovima i gradovima diljem svijeta. [YouTube](#)

- **The Untold Story of Refugee Entrepreneurs** Andrew Leon Hanna, MBA '22, ima za cilj promijeniti percepciju o izbjeglicama ističući njihovu otpornost i poduzetnički duh.

[YouTube](#)

- **Their Journey From Refugees to Successful Entrepreneurs** Ovaj video prikazuje priču o Le Duc Nguyenu, koji je pobjegao iz Vijetnama i izgradio uspješan posao u Los Angelesu.

[YouTube](#)

- **Better Futures: Enabling Young Refugee Entrepreneurs** Događanje koje predstavlja priče stručnjaka za poduzetništvo i poduzetnika izbjeglica, raspravljajući o izazovima i uspjesima.

[YouTube](#)

- **Investing in Refugee Entrepreneurs in East Africa** Podcast s Julianne Oyler, suosnivačicom i izvršnom direktoricom African Entrepreneur Collective, koja raspravlja o potpori poduzetnicima izbjeglicama u istočnoj Africi. [Wharton Knowledge](#)

Visit Ukraine Today

3

Lokacija: Kijev, Ukrajina

Web stranica: <https://visitukraine.today>

Visit Ukraine Today je turistička agencija koja se nalazi u Kijevu. Agencija se bavi i inbound i outbound turizmom. Jedan od novih primjera poduzetništva je turneja Pratlje u oslobođenim gradovima, koja vodi novinare, nevladine organizacije ili druge zainteresirane stranke u gradove u Ukrajini tijekom rata. Pozitivan aspekt socijalne uključenosti izleta koje tvrtka nudi je da će sva sredstva biti usmjerena na obnovu uništenih gradova. Obilasci sličnog naziva uključuju KIJEV JE NEPOBJEDIV, Kijev + pratlja u oslobođenim gradovima, Pratlja u Černigivu. Na obilascima se na različite načine raspravlja o ruskoj invaziji na Ukrajinu, kulturnim povijesnim mjestima, utjecaju rata i nadi za mir. Na web stranici stavljen je snažan naglasak na sigurnost izleta, s uputama oko prijevoza, smještaja i vođenja. Također se raspravlja o uobičajenim uslugama koje se pružaju za većinu putovanja diljem svijeta, uključujući prijevoz i obroke, a cijene se kreću od jeftinih putovanja do *premium* ponuda.

Ključne lekcije o poduzetništvu

- Turistička industrija započinje obnovu prije nego što je sukob uopće završio.
- Naizgled nepremostivi izazovi, kao što su sigurnost i percepcija rizika, mogu se prevladati planiranjem i uvjeravanjem.
- Vraćanje zajednicama, kroz financijske doprinose iz prihoda, ključno je kako za korporativnu društvenu odgovornost tako i za potporu žrtvama rata.

Jeste li znali?

In 2023, Ukrainian refugees opened [10% of all new sole-proprietor businesses in Poland?](#)

Prozor u Lavov: kako je troje prijatelja otvorilo jedinstveni kafić

4

Lokacija: Lavov, Ukrajina

Web stranica: [Instagram - KiiT](#)

- **O projektu:** Troje prijatelja - Serhii iz Irpina, Ivan iz Borodianke i Daryna iz Nizhyna – pobjeglo je iz svojih ratom razorenih rodni gradova i nastanilo se u Lavovu. Prije rata Ivan je radio kao barista, dok je Serhii vodio kulinarški blog. Nakon okupacije njihovih rodni mjesta, udružili su svoju uštedevinu i sa skromnim budžetom od 10.000 UAH otvorili mali "prozorski" kafić u kojem poslužuju kavu, galette i pite po vlastitim receptima.
- **Poslovni koncept:** U početku su iznajmili maleni izlog u Ruskoj ulici u središtu Lavova na dva mjeseca, jer je to bilo sve što su mogli priuštiti. Kafić, nazvan "KiiT" po Serhiijevoj mački (koju su doveli sa sobom u Lavov), postao je mjesto gdje su mještani mogli uživati u svježim pekarskim proizvodima. Zbog velike potražnje sva bi peciva rasprodali do podneva, čak i kad bi povećali proizvodnju. U početku su pekli na licu mjesta, ali kako je potražnja rasla, osigurali su drugu kuhinju u ulici Bohdan Lepkyi.
- **Širenje i podrška zajednice:** Uspjeh KiiT-a nadahnuo ih je da otvore još jednu lokaciju u Lavovu i kasnije se prošire u Kijev, unatoč višim troškovima. Prijatelji nisu primili nikakvu vanjsku pomoć, već napreduju isključivo vlastitim naporima. Često daju donacije ukrajinskim oružanim snagama i nude besplatnu kavu vojnicima, vjerujući da male geste doprinose snažnoj i otpornoj zajednici. Iako planiraju s vremenom otvoriti veći prostor za sjedenje, smatraju da je format prodaje na prozoru idealan za održavanje jednostavnosti i smanjenje troškova.

Prozor u Lavov: kako je troje prijatelja otvorilo jedinstveni kafić

4

Ključne lekcije o poduzetništvu

- **Snalažljivost i samopouzdanje:** Prijatelji su izgradili svoj posao od nule bez vanjske pomoći, pokazujući otpornost i snalažljivost.
- **Potpora zajednice i reciprocitet:** Ponuda besplatne kave vojnicima i doniranje dobiti gradi dobru volju i jača veze zajednice.
- **Rast u malim koracima:** Početak poslovanja s malim formatom omogućio im je postupno skaliranje kako je potražnja rasla, minimizirajući financijski rizik.
- **Pristup usmjeren na kupca:** Odgovaranje na veliku potražnju širenjem proizvodnje pokazuje prilagodljivost i predanost zadovoljstvu kupaca.
- **Održavanje autentičnosti:** nazivanje kafića po Serhiijevoj mački i njegovo povezivanje s njegovim kulinarskim blogom stvara osobni brend koji ima odjeka među kupcima.
- **Isplativi poslovni model:** rad s prozora pomogao je smanjiti troškove, čineći poslovanje održivim unatoč financijskim ograničenjima.
- **Otpornost usred financijskih izazova:** Širenje na skuplje tržište kao što je Kijev pokazuje njihovu spremnost da reinvestiraju zaradu unatoč financijskim poteškoćama.
- **Usredotočenost na dugoročnu viziju:** Njihov cilj da konačno otvore prostor za sjedenje odražava održivi pristup poslovanju usmjeren na rast.

Ovaj slučaj naglašava učinak malog početka, izgradnje poslovanja uz podršku zajednice i dosljednosti jedinstvenom identitetu robne marke.

Od prisilnog raseljavanja do poslovnog uspjeha: Turističke inicijative interno raseljenih osoba u Ukrajini

5

Lokacija: Gorayivka (Bakota), regija Hmjelnicki, Ukrajina

Web stranica: [Bakota Hub Facebook](#)

- **Pozadina:** Vojna agresija Rusije u Ukrajini uzrokovala je značajno raseljavanje građana iz južnih i istočnih regija u središnje i zapadne dijelove zemlje. Interno raseljene osobe (IDP) bile su prisiljene napustiti svoje domove radi sigurnosti i zaštite. Alina Oliinyk, porijeklom iz Harkiva, preselila se u selo Horayivka, turističko mjesto u području Bakota u Hmjelnickom, nakon što je njezin rodni grad pretrpio veliko bombardiranje i razaranje. Već je imala posjed u ovoj regiji.
- **Profesionalna pozadina:** Prije rata Alina je provodila razne kulturne projekte, kao što su infrastrukturni grantovi House of Europe, Art Under Attack, uspostavljanje ukrajinske info-točke na Pohoda Festu u Slovačkoj i ICAP Yednannya. Godine 2021. suosnovala je Bakota Hub koji je postao mjesto za turistička, kulturna i društvena događanja. Trenutno Alina vodi nevladinu organizaciju Cultural Club, fokusirajući se na upravljanje projektima, što je u skladu s njezinim obrazovanjem i iskustvom.
- **Poslovni eksperiment:** Godine 2023. Alina je provela eksperiment kako bi pokazala potencijalnu isplativost turizma za lokalnu zajednicu. Unajmila je hostel u Staroj Ushitsiji, slikovitom, ali nedovoljno promoviranom mjestu uz rijeku Dnjestar. Nakon manjih renovacija, Alina je otvorila hostel za ljetnu sezonu (od lipnja do listopada) i promovirala ga putem društvenih medija i internetskih platformi. Ovo je rezultiralo visokom popunjenošću, s 20 poziva dnevno i 100% rezervacija soba, što je u konačnici doprinijelo 20.000 UAH u turističkoj pristojbi—50% ukupne turističke pristojbe zajednice za cijelu sezonu.
- **Uvidi i uvjerenja:** Alina svoj uspjeh pripisuje detaljnim opisima i vizualnim promocijama lokacije. Ona smatra da je turizam dostupan svima, bez obzira na obrazovanje, kao održiva gospodarska djelatnost. Prirodna privlačnost, kulturna baština i jednostavnost Bakote privlače posjetitelje željne jedinstvenog kulturnog i prirodnog doživljaja. Za ruralne zajednice, Alina naglašava iskrenost, jasnu komunikaciju koristi i postavljanje realnih financijskih očekivanja. Ističe važnost ustrajnosti unatoč strahovima i potrebu za autentičnim angažmanom s lokalnim stanovništvom.
- **Budući ciljevi:** Alina se suzdržava od postavljanja dugoročnih ciljeva tijekom rata te teži razvoju ekološki održivih projekata i onih korisnih za zajednicu. Trenutno se usredotočuje na razvoj programa za veterane, jer Bakota nudi idealno okruženje za rehabilitaciju.

Od prisilnog raseljavanja do poslovnog uspjeha: Turističke inicijative interno raseljenih osoba u Ukrajini

5

Ključne lekcije o poduzetništvu

- **Prilagodljivost u krizi:** Sposobnost fleksibilnosti pri reagiranju na promjenjive uvjete, posebno tijekom kriza, ključna je za održavanje i rast poslovanja.
- **Iskorištavanje postojećih resursa:** Pokretanje novog poslovanja ne zahtijeva uvijek opsežna ulaganja; postojeći resursi i vještine mogu se kreativno iskoristiti za izgradnju temelja.
- **Angažman zajednice:** Izgradnja povjerenja i podrške lokalne zajednice putem transparentnog komuniciranja prednosti ključ je dugoročnog uspjeha i učinka.
- **Transparentnost i odgovornost:** Iskrene i transparentne poslovne prakse, posebno u financijskim pitanjima, mogu značajno doprinijeti lokalnom gospodarskom rastu i ojačati odnose zajednice.
- **Učinkovito korištenje digitalnog marketinga:** Korištenje društvenih medija i internetskih platformi može proširiti doseg i privući širu publiku, podižući svijest i angažman na isplativ način.
- **Eksperimentiranje i učenje:** Testiranje ideja u malom opsegu prije potpune implementacije može pružiti vrijedne uvide i smanjiti rizike, pomažući u usavršavanju poslovnog modela.
- **Fokusiranje na tržišne niše:** Identificiranje i prilagođavanje ponuda kako bi se zadovoljile specifične potrebe kupaca može stvoriti jedinstvenu tržišnu poziciju i privući vjerne kupce.
- **Empatija i iskrenost:** Iskrene namjere i empatične interakcije potiču povjerenje i dobru volju, posebno u poduzećima usmjerenim na zajednicu ili uslužne djelatnosti.
- **Prihvatanje lokalne kulture:** Iskorištavanje jedinstvenih kulturnih ili povijesnih aspekata lokacije može povećati privlačnost tvrtke i privući kupce koji traže autentična iskustva.
- **Postavljanje realnih financijskih ciljeva:** Uspostavljanje realnih očekivanja za prihode i rast pomaže u održivom planiranju i održavanju financijske stabilnosti.
- **Stvaranje mogućnosti u nedovoljno razvijenim područjima:** Poduzetništvo može napredovati u ruralnim ili nedovoljno razvijenim regijama, nudeći nove gospodarske mogućnosti i podržavajući lokalni razvoj.
- **Predanost održivosti:** Integracija održivih praksi u poslovne operacije može se uskladiti s rastućim očekivanjima potrošača i stvoriti dugoročnu vrijednost.
- **Orijentacija na društveni učinak:** Fokusiranje na inicijative koje koriste široj zajednici, kao što su wellness ili socijalni programi, može dodati svrhu poslovanju i potaknuti pozitivne promjene.

Od prisilnog raseljavanja do poslovnog uspjeha: Turističke inicijative interno raseljenih osoba u Ukrajini

5

Od raseljavanja do kulinarskog uspjeha: Priča o poslu raseljenih osoba u Ukrajini sa sladoledom i slastičarstvom

6

Lokacija: Vinica, Ukrajina

Web stranica: [Perfetto Food](#) | [Instagram](#)

- **Pozadina:** Anna i Kostiantyn Voskoboinik, obitelj ugostitelja porijeklom iz Hersona, odlučili su nastaviti svoj kulinarski posao nakon što su se preselili u Vinicu zbog ruske okupacije njihovog rodnog grada. U Sobornoj ulici otvorili su caffe-gelateriju s 24 okusa Perfetto *gelata*, prepoznatljive voćne čajeve i jedinstvenu tortu "Kherson" po vlastitoj recepturi. Njihov put u kulinarstvu započeo je prije 20 godina u Italiji, gdje su radili i naučili umjetnost pravljenja *gelata*. Nakon povratka u Ukrajinu, pokrenuli su svoj prvi kiosk za sladoled na plaži u Zatoki, ljetovalištu na Crnom moru.
- **Profesionalna pozadina:** Prije rata obitelj je vodila ustanove u Mykolaivu i Odesi, stječući iskustvo u različitim regijama. Unatoč izazovima preseljenja, odlučili su ostati u Ukrajini radije nego otići u inozemstvo. U roku od dva mjeseca osigurali su kredit, unajmili prostor i kupili novu opremu jer alate nisu mogli vratiti iz okupiranog Hersona. Neki od članova njihovog tima, uključujući barmena Andrija i slastičara Dianu, također su se preselili u Vinicu. Kafić sada zapošljava 10 ljudi. Anna se nada da će se vratiti u Kherson nakon rata, ali planira zadržati kafić u Vinici otvorenim, nastavljajući posluživati posebnu tortu "Kherson".
- **Vrhunac proizvoda - Kherson torta:** Anna je razvila recept za "Kherson" tortu 2019., pobijedivši na lokalnom natjecanju za desert s prepoznatljivim gradskim imenom. Torta, koja je postala slatki simbol Khersona, nema brašna, sadrži slojeve beze s orasima, krem sirom s bijelom čokoladom i suhim marelicama, a sve je preliveno belgijskom mliječnom čokoladom.
- **Prelazak u Vinicu:** U danima prije sveobuhvatne invazije, postojao je osjećaj nadolazeće opasnosti. Unatoč upozorenjima prijatelja, Anna nije vjerovala da bi u moderno doba mogao započeti pravi rat. Međutim, kada su eksplozije potresle njihov dom u 5 ujutro, shvatila je stvarnost situacije. Kompaktna veličina Vinice im se svidjela, što im je omogućilo da postignu mnogo u jednom danu bez trošenja previše vremena na putovanje na posao, kao što su to činili u većim gradovima. Brzo su pronašli prostor za iznajmljivanje, započeli renoviranje i učinkovito upravljali administracijom, koristeći svoje prethodno poslovno iskustvo. Napomenuli su da je pokretanje posla u Ukrajini relativno jednostavno, s minimalnom birokracijom, što im je omogućilo obnovu od nule koristeći osobnu uštedevinu i zajam uzet prije pune invazije.

Od raseljavanja do kulinarskog uspjeha: Priča o poslu raseljenih osoba u Ukrajini sa sladoledom i slastičarstvom

6

Misija i budući planovi: Obitelj Voskoboinik ima za cilj popularizirati ukrajinske proizvode u zemlji i inozemstvu. Trenutno se njihova proizvodnja peciva nalazi u Vinici, dok se sladoled privremeno proizvodi u Kijevu. Na kraju, planiraju konsolidirati poslovanje pod jednim krovom i započeti proizvodnju mladih sireva koristeći mlijeko farmera iz Vinice, s fokusom na potporu lokalnim tvrtkama.

Ključne poduzetničke pouke

- **Otpornost i odlučnost:** Nedaće mogu biti katalizator rasta, kao što pokazuje odlučnost Anne i Kostiantyna da obnove svoje poslovanje u novom gradu.
- **Prilagodba novim tržištima:** Prepoznavanje i iskorištavanje jedinstvenih prednosti nove lokacije, kao što je kompaktnost Vinice, može poboljšati operativnu učinkovitost.
- **Podrška zajednice i tima:** Zadržavanje ključnih članova tima potiče kontinuitet, čak i usred teških i nesvakidašnjih okolnosti.
- **Održavanje identiteta robne marke:** Očuvanje brendiranih proizvoda, poput kolača "Kherson", pomaže u održavanju veze s korijenima i gradi lojalnost robnoj marki.
- **Važnost pripremljenosti:** Posjedovanje financijskih sredstava i prethodnog iskustva omogućuje bržu prilagodbu nepredviđenim okolnostima.
- **Promicanje lokalnih proizvoda:** Naglašavanje lokalnih sastojaka i podrška dobavljačima u blizini jačaju veze sa zajednicom i usklađuju se s interesom potrošača za proizvode lokalnog porijekla.
- **Učinkovito snalaženje u birokraciji:** Iskorištavanje prethodnog iskustva za učinkovito rješavanje pravnih i organizacijskih pitanja presudno je pri otvaranju nove poslovne lokacije.
- **Kreativno rješavanje problema:** Fleksibilnost u lokalnom pronalaženju nove opreme i resursa pokazuje vrijednost vještina rješavanja problema u kriznim situacijama.
- **Usredotočenost na kvalitetu i inovacije:** Predstavljanje jedinstvenog proizvoda, kao što je torta "Kherson" bez brašna, pokazuje snagu inovacije u diferencijaciji poslovanja.
- **Dugoročna vizija s fleksibilnošću:** Dok se drže sna o povratku u svoj rodni grad, oni također planiraju budućnost svoje trenutne lokacije, spajajući nadu s praktičnim strategijama rasta.

Od raseljavanja do kulinarskog uspjeha: Priča o poslu raseljenih osoba u Ukrajini sa sladoledom i slastičarstvom

6

Ljepota i posao: Kako je raseljena osoba iz Hersona razvila vlastiti posao u Žitomiru

7

Lokacija: Žitomir, Ukrajina

Web stranica: [Women's Secret Facebook](#) | [Instagram](#)

Pozadina: Nakon invazije Rusije na Ukrajinu, Svitlana Solotvinska i njezin suprug Oleksii preselili su se iz svog rodnog grada Hersona (koji je bio pod okupacijom) u Žitomir u proljeće 2022. godine. Rat ih je prisilio ne samo da napuste svoj dom, već i promijene svoje profesije. Podrijetlom iz sela Trokhymivka u okrugu Ivaniv u regiji Herson, Svitlana je za sobom ostavila svoju dotadašnju karijeru školovanog farmaceuta i odlučila krenuti novim putem u industriji ljepote nakon preseljenja u Žitomir.

Poslovni razvoj: Svitlana je u Žitomiru otvorila kozmetički studio koji nudi usluge masaže i depilacije. Sredstva za svoj studio za masažu osigurala je kroz programe bespovratnih sredstava, a opremu je kupila sredstvima "Škole za potporu malom i srednjem poduzetništvu".

Ljepota i posao: Kako je raseljena osoba iz Hersona razvila vlastiti posao u Žitomiru

7

Ključne poduzetničke pouke:

Fleksibilnost i volja za promjenama: Svitlanina odluka da iz farmacije prijeđe u industriju ljepote ilustrira važnost prilagodljivosti kao odgovor na životne promjene.

Pristup mogućnostima financiranja: Iskorištavanje programa bespovratnih sredstava omogućilo je Svitlani da financira svoj posao, pokazujući vrijednost istraživanja vanjskih izvora financiranja.

Otpornost u nevolji: Napuštanje svoje uvriježene profesije kako bi započela novi pothvat naglašava otpornost i hrabrost da se prihvate novi izazovi.

Potpora potrebama zajednice: Otvaranjem studija ljepote, Svitlana doprinosi lokalnim uslugama, podržavajući dobrobit svoje nove zajednice.

Važnost razvoja vještina: Njezino putovanje naglašava vrijednost kontinuiranog učenja i profesionalnog razvoja u prijelazu u nova područja.

Ovaj slučaj pokazuje otpornost i prilagodljivost potrebnu za ponovno pokretanje karijere i uspostavu poslovanja usprkos nedaćama.

Craft farmeri: Kako su raseljene osobe izgradile robnu marku za organsko povrće

8

Lokacija: Mihajlovka, regija Kirovograd, Ukrajina

Web stranica: [Eastern Variant - Facebook](#)

Pozadina: Yuliia i Serhii Samofalov, raseljeni iz Rubizhnea u regiji Luhansk, prethodno su bili vlasnici uspješnog fotografskog studija 10 godina. U veljači 2022., kad je počela invazija, pobjegli su, ostavivši svoj dom i posao. Kako nisu mogli doći do svoje opreme zbog okupacije, naposljetku su se smjestili u Mihajlovki, u Kirovogradskoj regiji. U početku su živjeli kod rodbine, a kasnije su osigurali vlastiti dom i odlučili pokrenuti novo poslovanje.

Inicijativa za socijalnu poljoprivredu: Godine 2023. Yuliia se prijavila za bespovratna sredstva za uspostavu malog projekta poljoprivrede, čiji je cilj podržati samozapošljavanje raseljenih osoba u njihovoj zajednici. Uz sredstva nevladine udruge "Deseti travanj" nabavljena je osnovna oprema, uključujući motokultivator i sustav za navodnjavanje kap po kap. Grupa od 10 ljudi (pet mještana i pet prognanika) obrađivala je jedan hektar zemlje, uzgajajući razno povrće poput rotkvica, krumpira, mrkve, kupusa, luka i rajčice. Do kraja sezone, projekt je opskrbio 15 raseljenih obitelji svježim organskim povrćem, a svaka je obitelj dobila 15 kilograma proizvoda.

Proširenje projektom staklenika: Yuliia je 2024. osigurala dodatna sredstva međunarodne organizacije Oxfam za proširenje projekta staklenikom veličine 8x20 metara. Zajedno s prognanicima i lokalnim stanovnicima starije dobi sadili su krastavce i rajčice. Također su za 15 obitelji osigurali sadnice paprike i rajčice za domaću sadnju, promičući samodostatnost hranom.

Obrazovni doseg: U partnerstvu s nevladinom organizacijom "Deseti travanj", Yuliia je organizirala informativne sastanke i obilaske staklenika za učenike u gimnaziji u Mihajlovki. Također je istraživala zanatsku proizvodnju, koristeći dehidrator koji je donirao Ženski konzorcij Ukrajine za sušenje povrća i izradu proizvoda u malim serijama kao što su paprika u prahu, bomboni od bundeve i sušene rajčice.

Craft farmeri: Kako su raseljene osobe izgradile robnu marku za organsko povrće

8

Ključne poduzetničke pouke:

1. **Iskorištavanje lokalnih resursa za nove pothvate:** Pokretanje poljoprivrednog projekta u novoj zajednici omogućilo je Yuliji i Serhiju da prilagode svoje vještine i resurse kako bi zadovoljili lokalne potrebe.
2. **Društveni učinak usmjeren na zajednicu:** Uključivanjem i raseljenih osoba i lokalnog stanovništva, potaknuli su osjećaj zajedništva, otpornosti i međusobne podrške.
3. **Održivo samozapošljavanje:** Stvaranje mogućnosti za samodostatnost među raseljenim obiteljima pokazuje važnost održivog zapošljavanja u ponovnoj izgradnji života.
4. **Korištenje bespovratnih sredstava i vanjskog financiranja:** Pristup bespovratnim sredstvima za poljoprivrednu opremu i infrastrukturu omogućio im je da prošire svoj projekt i podrže lokalnu proizvodnju hrane.
5. **Proizvodnja malih razmjera s vizijom:** Početna zanatska proizvodnja suhih začina i povrća pokazuje vrijednost početka u malom opsegu, s potencijalom širenja na temelju potražnje.
6. **Obrazovna integracija:** Uključivanje lokalnih učenika putem informativnih sesija i obilazaka naglašava obrazovnu dimenziju projekta, nadahnjujući buduće generacije.
7. **Promicanje sigurnosti hrane:** Opskrba sadnicama povrća za kućni vrt daje obiteljima sredstva za uzgoj vlastite hrane, jačajući sigurnost hrane.
8. **Ovaj slučaj pokazuje** kako raseljene osobe mogu stvoriti društveni utjecaj, potaknuti samodostatnost i poticati zajednicu koja im pruža podršku kroz poljoprivredne inicijative i održive prakse.

Craft farmeri: Kako su raseljene osobe izgradile robnu marku za organsko povrće

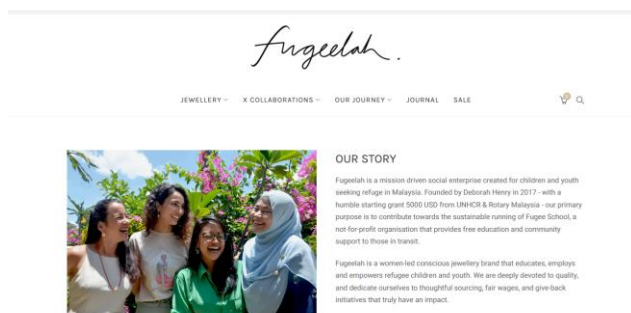
8

Dobre prakse diljem svijeta: 1. dio

Fugeelah – Malezija - <https://fugeelah.com/>

Fugeelah radi sa ženama izbjeglicama na proizvodnji ručno rađenog nakita koji se prodaje lokalno i online međunarodnoj publici, uključujući Europu. Njihov model spaja zanatsko umijeće s etičkom modom, stvarajući održiv prihod za obrtnike izbjeglice.

Bikes for Refugees – Škotska - <https://www.bikesforrefugees.scot/>

Bikes for Refugees (bicikli za izbjeglice) imaju za cilj podržati ponovno naseljavanje izoliranih i socioekonomski ugroženih imigranata u Škotskoj putem prerade i pružanja besplatnih bicikala i transformacijske moći biciklizma. Bicikli su besplatno i održivo prijevozno sredstvo koje podržava pristup osnovnim uslugama, kao i važan način za upoznavanje novih ljudi i održavanje fizičkog i mentalnog zdravlja.

Makers Unite – Nizozemska - <https://www.makersunite.eu/>

Misija Makers Unite-a je podržati pridošlice omogućujući pristup tržištu rada kroz zajednički dizajn i proizvodnju održivih proizvoda, u procesu mijenjanja narativa oko migracije na globalnoj razini. Njihova je vizija inkluzivno društvo u kojem pridošlice mogu dati kreativni doprinos svojim talentima.

WeExist, sirijska organizacija u Belgiji

8

Lokacija: Bruxelles

Web stranica: <https://weexist.be/>

We Exist (hrv. mi postojimo) je organizacija koju su osnovali i vode Sirijci. Njezin cilj je pomoći onima koji su pobjegli od rata i progona da stupe na tržište rada. Od rujna 2015. podupiru pridošlice u Belgiju kao slobodni volonteri. Prepoznajući brojne izazove s kojima se takvi pojedinci suočavaju, stvorili su We Exist kako bi pružili prilike za posao, a istovremeno premostili kulturne i tradicionalne jazove.

We Exist je osnovan u rujnu 2016. godine. Od svog osnutka grupa sirijskih volontera priprema sirijsku kuhinju za razna privatna i profesionalna okupljanja. We Exist organizira događanja čiji je cilj povezivanje orijentalne i europske tradicije. Kako se aktivnosti šire i financijski resursi rastu, dugoročni cilj je povećati zapošljavanje pojedinaca koji su pobjegli od sukoba i progona. We Exist temelji se na međusobnom poštovanju svih pojedinaca, bez obzira na etničku pripadnost, vjeru, rasu, seksualnu orijentaciju ili rodni identitet. Kao izbjeglice, osnivači su svjesni brojnih prepreka s kojima se ljudi suočavaju te su u mogućnosti otvoriti im prilike za posao dok pritom povezuju tradiciju i kulture.

Instroom Academy, restoran akademije za obuku u Belgiji

9

Lokacija: Antwerpen

Web stranica: <https://instroom.academy/>

Instroom je više od restorana; to je i akademija za obuku. Prihod od gostiju Instrooma namijenjen je obrazovanju izbjeglica i pridošlica, a ne samo za pokrivanje troškova jela. Kupci mogu dodatno podržati projekt razgovarajući s polaznicima na nizozemskom ('jasan jezik') što je više moguće. Cilj je stvoriti odskočnu dasku za novu budućnost u Belgiji za svakog od izbjeglica.

Ključne poduzetničke pouke

- Pozitivan učinak stručnog osposobljavanja na integraciju izbjeglica
- Sudionici su napravili značajne korake u svojoj integraciji na tržište rada u Antwerpenu; to je podržano upotrebom materinjeg jezika u interakciji s kupcem

Jeste li znali?

Poduzeća u vlasništvu izbjeglica u Belgiji pridonose otvaranju radnih mjesta unutar svojih zajednica, zapošljavajući u prosjeku 1 do 2 dodatna pojedinca.
Izvor: [Springerlink](#)

Migrantske šetnje

10

Lokacija: Zagreb

U proljeće 2024. godine, Centar za mirovne studije pokrenuo je seriju šetnji Zagrebom koje su vodili imigranti, nudeći jedinstvenu priliku da grad sagledate očima ljudi koji su u njemu pronašli novi dom. Ova inicijativa, inače dio projekta 'Grad za sve – odgovorno djelovanje za uključive lokalne zajednice', kombinira povijesne uvide i osobne priče za promicanje dijaloga o kulturnoj raznolikosti, rasizmu i integraciji. Šetnje su brzo postale popularan način poticanja razumijevanja i slavljenja kulturnog bogatstva.

Facebook – Centar za mirovne studije, 31/12/2024

Prvu šetnju u ožujku 2024. vodio je Abdoulie Jobe iz Gambije, potpredsjednik Panafričkog društva u Hrvatskoj. Pridruživši se vođenoj turi pod nazivom Afričke perspektive, sudionici su istražili mjesta značajna za afričku zajednicu u Zagrebu i Abdouliejevo osobno putovanje, poput Hrvatskog narodnog kazališta i Meštrovićevog paviljona, ključne lokacije za prosvjed Black Lives Matter 2020. godine. Nakon uspješne prve šetnje, održana je i druga u lipnju 2024. tijekom 11. Tjedna izbjeglicama!, manifestacije koja podržava integraciju izbjeglica u hrvatsko društvo.

Migrantske šetnje

10

Krajem svibnja organizirana je još jedna šetnja povodom obilježavanja Međunarodnog dana Afrike, koju je ovoga puta vodio Leandre iz Burundija, tražitelj azila i stand-up komičar u usponu. Leandre je sudionike vodio na mjesta koja su oblikovala njegov život u Zagrebu, poput glavnog željezničkog kolodvora i lokalne radionice za popravak bicikala. Dodao je i osobni pečat unosom svog humora u program šetnje, pružajući bezbrižno, ali duboko razmišljanje o svojim iskustvima.

Sveobuhvatni cilj Šetnji migranata je predstaviti najznačajnije dijelove Zagreba iz perspektive onih koji su imigrirali i sad ovdje žive. Svaka šetnja nudi sudionicima dublje razumijevanje kulturnih slojeva grada, istovremeno otvarajući prostor za dijalog i empatiju. Ove vođene ture otkrivaju Zagreb koji nije samo bogat poviješću, već i živopisnim pričama pojedinaca koji doprinose njegovoj raznolikosti i dinamici.

Ključne poduzetničke pouke:

- Istaknuta vrijednost kulturne raznolikosti
- Nužnost inkluzivnog, interkulturalnog povezivanja unutar lokalnih zajednica
- Poticano sudjelovanje i pričanje priča unapređuju lokalnu turističku ponudu
- Skalabilni model – prostori se mogu stvoriti u drugim gradovima kako bi se slavila zajednička ljudskost i snaga dijaloga
- Potencijal za uključivanje, zapošljavanje i osnaživanje drugih izbjeglica i migranata

Mama Veek's kitchen

11

Lokacija: Zagreb

Web stranica: <https://www.facebook.com/MamaVeeksKitchen>

Kikelomo Okoli iz Nigerije već 12 godina živi i radi u Zagrebu gdje vodi Mama Veek's Kitchen. Ovo jedinstveno mjesto više je od restorana - to je prostor gdje se afrička kultura susreće s humanitarnom velikodušnošću. Mama Veek's Kitchen poslužuje jela tradicionalne afričke kuhinje temeljena na receptima koje je Kikelomo naučila od svoje bake, koristeći sastojke uvezene iz Nigerije. Ono što ga posebno izdvaja je poslovni model 'plati koliko možeš': svatko, bez obzira na financijski status, može uživati u obroku, a oni koji si to mogu priuštiti ostavljaju donacije za podršku drugima.

Kikelomina misija ima mnogo dalji doseg od same kuhinje. Otkako je otvorila restoran 2017. godine, koristila ga je kao platformu za financiranje raznih dobrotvornih inicijativa. Donacije koje prima ne samo da pomažu prehraniti potrebite građane, već podupiru i njezin san o izgradnji škola u Nigeriji. Prije nekoliko godina počela je izgradnja trokatne škole u Lagosu, njezinom rodnom gradu. Škola će nuditi besplatno obrazovanje za do 1000 djece, rješavajući sistavne probleme kao što su nedostatak pristupa osnovnim potrepštinama, loša infrastruktura i visoki troškovi obrazovanja.

Kroz svoju udrugu Afrika u mom srcu, osnovanu 2016. godine, Kikelomo promovira i afričku kulturu u Hrvatskoj. Organizira radionice afričke kuhinje, bubnjanja, šivanja i friziranja dok osnažuje afričke imigrante i educira lokalno stanovništvo o bogatstvu afričke baštine. Također je posjetila škole u Lagosu kako bi podijelila pribor i nadahnula djecu da cijene obrazovanje. Potaknuta vlastitim iskustvom napuštanja škole u ranoj dobi, Kikelomo je odlučna osigurati da nijedno dijete ne bude zakinuto za obrazovanje. Dok paralelno vodi poslovanje u Zagrebu i projekte u Nigeriji, nada se da će nadahnuti druge na velikodušnost i kulturnu razmjenu.

Dobre prakse diljem svijeta: 2. dio

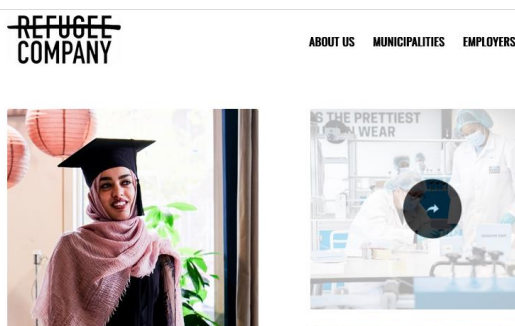

Cooking with Refugees – Grčka - <https://www.unhcr.org>

Djelujući u izbjegličkim kampovima u Grčkoj, Cooking for Freedom osnažuje žene izbjeglice organiziranjem tečajeva kuhanja i catering usluga za turiste. Sudionici ne samo da uče kuhati tradicionalna jela, već imaju priliku čuti i osobne priče kuhara izbjeglica.

Refugee Company – Nizozemska - <https://refugeecompany.com>

Najbolji način integracije je kroz rad. Organizacija Refugee Company prikuplja sredstva kako bi ponudila programe učenja i rada osobama izbjegličkog podrijetla. Sudionici počinju raditi u 'sigurnim prostorima'. Kao rezultat toga, postaju aktivni, stječu iskustvo i grade mrežu poznanstava.

Migrantour – Europa - <https://migrantour.org/en/>

Gradovi mreže Migrantour nude interkulturalne urbane šetnje koje osmišljavaju i vode građani migrantskog podrijetla.

Nudi iskustvo odgovornog turizma za bolje razumijevanje uloge migracija u transformaciji europskih društava.

To je poziv na putovanje, susrete i razmišljanje o vrijednosti različitosti i dijaloga.

Salloura: Tradicionalne slastice predstavljene u novoj zemlji

Salloura Tatli Ve Resturant

Lokacija: Izmir

12

Mohammad Jawish je s obitelji pobjegao iz Sirije 2013. godine i potražio utočište u Turskoj. Kao korisnik franšize, prije useljenja vodio je podružnicu poznatog sirijskog brenda slastičarnica u Alepu. Kada se s obitelji skrasio u Izmiru, počeo je tražiti poslovne prilike. Tada mu je jedan njegov prijatelj, također korisnik franšize, rekao da nastavlja s istim poslom pod istim brendom u Istanbulu. Bio je toliko zadovoljan rastom svojeg poslovanja da je razmišljao o otvaranju novih podružnica u gradu. Ova informacija je potaknula gospodina Jawisha da razmisli o otvaranju podružnice u Izmiru te je započeo svoje istraživanje.

Restoran Salloura Tatli Ve u Izmiru

Salloura: Tradicionalne slastice predstavljene u novoj zemlji

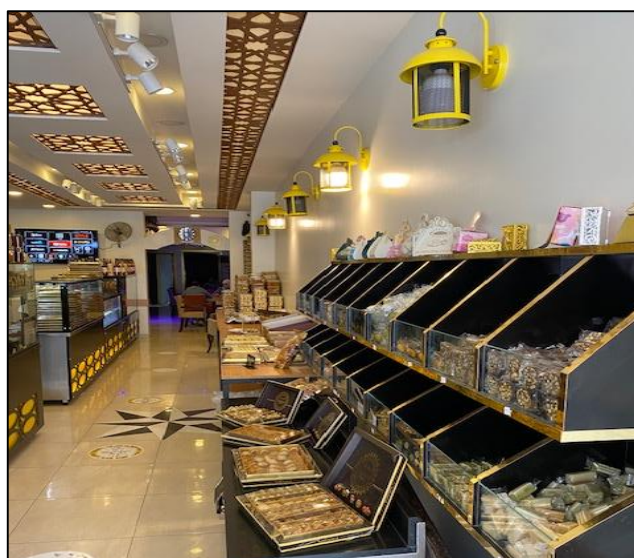
Restoran Salloura Tatli Ve

Lokacija: Izmir

12

SALLOURA

Gospodin Jawish danas priznaje da je napravio nekoliko pogrešaka na svom poduzetničkom putu, uglavnom zbog nepoznavanja lokalnih propisa i procesa, kao i karakteristika tržišta. Na primjer, morao je zatvoriti prvu trgovinu jer se lokacija koju je prvotno odabrao pokazala kao pogreška. Sadašnja lokacija Salloura u srcu Izmira i na pješačkoj udaljenosti od glavnog željezničkog kolodvora, radi od 2016.

Restoran Salloura Tatli Ve u Izmiru

Podružnica zapošljava četiri osobe, a sve su također sirijske izbjeglice. Danas Salloura služi kao mjesto sastajanje za druge sirijske izbjeglice koje borave u gradu, dok je broj lokalnih kupaca i turista u porastu. Raznolikost slastica i slastica u ponudi trgovine također se povećavala tijekom godina.

Jeste li znali?

Sirijske izbjeglice otvorile su [preko 10.000 novih poduzeća](#) u Turskoj od 2011., doprinijevši više od 300 milijuna USD turskom gospodarstvu.

Obuka izbjeglica sa zajamčenim prilikama za rad

Ured guvernera Izmira, Turska udruga za potporu izbjeglicama i tražitelja azila i Gospodarske komore Izmira (ICC)

Lokacija: Izmir

13

Još jedan inspirativan projekt podrške socijalnoj integraciji izbjeglica kroz zapošljavanje provodi se u partnerstvu Ureda guvernera Izmira, Turske udruge za potporu izbjeglicama i tražiteljima azila i Gospodarske komore Izmira (ICC) od 2018. godine. Projekt, koji je u svojim početnim godinama bio financiran od strane EU-a i UNDP-a, ima za cilj opremiti izbjeglice odgovarajućim vještinama kako bi se mogli prijaviti za posao u jednom od ključnih gospodarskih sektora grada, tekstilnoj industriji. Projektni tim koji uključuje trenere, kao i administratore iz obje organizacije, nastavlja nuditi usluge podrške izbjeglicama u četverokatnoj zgradi. U ovome objektu nalaze se sobe za sastanke i konferencije, učionica za nastavu turskog jezika, dnevni boravak za djecu, kompjuterska učionica u kojoj se pripremaju šablone za kalupe i šivaći atelje s 10 profesionalnih šivaćih strojeva. Atelje se koristi i za obuku izbjeglica kao i za pripremu gotovih tekstilnih proizvoda po narudžbi tekstilnih tvrtki članica ICC-a.

Obuka izbjeglica sa zajamčenim prilikama za rad

Ured guvernera Izmira, Turska udruga za potporu izbjeglicama
i tražitelja azila i Gospodarske komore Izmira (ICC)

Lokacija: Izmir

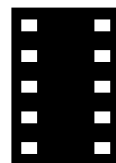
13

Do danas je kroz program obučeno 356 osoba, pri čemu 65% sačinjavaju sirijske izbjeglice. Ostali su turski državljani, koji su dobrovoljno odlučili sudjelovati u projektu. Upravo je ovaj jedinstveni aspekt projekta, koji je doveo lokalne pripravnike i pripravnike izbjeglice u isti program, potaknuo međusobno razumijevanje i olakšao prilagodbu izbjeglica na lokalno radno okruženje. Još 263 sirijske izbjeglice završile su tečajeve turskog jezika koje nudi program. Također je vrijedno spomena da su 66% svih pripravnika žene. Prema riječima projektnog tima, dok većina sirijskih žena ostaje kod kuće i ostaje nezaposlena, većina njihovih pripravnica ne samo da je našla posao u sektoru, nego su neke nakon obuke počele raditi od kuće kao krojačice. Najvažnije lekcije koje se mogu naučiti iz projekta u međuvremenu proizlaze iz toga što je Gospodarska komora Izmira jedan od glavnih partnera u projektu. Prvo, organizacija osigurava projektu iskusne trenere iz tekstilnih tvrtki članica. Drugo, takve tvrtke članice također usmjeravaju dio svojih narudžbi na projekt, tako da izbjeglice nakon osposobljavanja mogu početi zarađivati na temelju svog radnog vremena. Konačno, nakon završetka programa osposobljavanja, svim izbjeglicama se nudi mogućnost zaposlenja u tvrtkama članicama. Međutim, budući da su većina pripravnika žene, pa radije rade skraćeno radno vrijeme, mogu se odlučiti za nastavak rada u projektnim ateljeima ili kod kuće.

Projektni tim sada razmatra razvoj vlastitog dizajna pod vlastitim brendovima, čime će proširiti opseg svog programa na način da polaznicima omogući stjecanje poduzetničkih vještina.

Preporučeni izvori: pogledajte, pročitajte, poslušajte

- **Resilient Journeys: The Importance of Supporting Refugee Entrepreneurs.** Članak koji naglašava važnost potpore poduzetnicima izbjeglicama i njihov doprinos gospodarstvu.
- **Refugee Entrepreneurship Showcase** Primjer koji uključuje poduzetnike iz programa Resilient 100 koji dijele svoja iskustva u vodećim poduzećima vođenim od izbjeglica. [Refugee Investments](#)
- **Salam Neighbor** Dokumentarac koji nudi intenzivan uvid u živote sirijskih izbjeglica, ističući njihovu otpornost i poduzetnička nastojanja. [Wikipedia](#)
- **Soufra** Dokumentarac o ugostiteljskoj tvrtki koju je osnovala Mariam Shaar u libanonskom izbjegličkom kampu, zapošljava žene da ožive tradicionalna palestinska jela. [Wikipedia](#)
- **Re** Organizacija koja izbjeglicama na Bliskom istoku pruža kampove za kodiranje i dizajn, omogućujući im da nastave karijeru u digitalnoj industriji. [Wikipedia](#)
- **From Refugee Camp to Successful Entrepreneur** Ovaj video govori o Nadi Kiblawi, koja je rođena u izbjegličkom kampu u Libanonu, a kasnije je postala poduzetnica u Sjedinjenim Državama. [YouTube](#)
- **Refugee Entrepreneurs Platform** Inicijativa UNHCR-a i UN Global Compact Brazil, ova platforma navodi više od 150 tvrtki koje vode poduzetnici izbjeglice u Brazilu, pružajući resurse i vidljivost za podršku njihovim poduzećima. [Global Compact on Refugees](#)
- **Refugee Entrepreneurship Showcase** U organizaciji Refugee Investment Network, ovaj izlog predstavlja poduzetnike iz programa Resilient 100 koji dijele svoja iskustva u vodećim poduzećima vođenim od izbjeglica u Turskoj, Ugandi i Njemačkoj. [Refugee Investments](#)

Pokretanje poslovanja u Hrvatskoj: Vodič za nove poduzetnike izbjeglice u sektoru turizma

1. A Step by Step Summary

Sadržaj

1. Korak po korak:
kratki pregled
2. Generiranje ideja
3. Pisanje
poslovnog plana
4. Financijski savjeti
5. Registriranje
poslovnog
subjekta
6. Porezi
7. Promocija vašeg
poduzeća
8. Zapošljavanje
9. Dodatni izvori
informacija

Podrška Europske komisije za izradu ove publikacije ne podrazumijeva odobravanje sadržaja koji odražava isključivo stajališta autora, a Komisija se ne može smatrati odgovornom za bilo kakvu upotrebu informacija sadržanih u njoj.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Pokretanje poslovanja u turizmu u Hrvatskoj: Početni koraci

Uvod

Pokretanje vlastitog turističkog posla u Hrvatskoj kao izbjeglica moćan je način za izgradnju novog života i doprinos lokalnoj ekonomiji. Hrvatska pruža podržavajuće okruženje za poduzetnike, s dostupnim resursima i edukacijama koje pomažu izbjeglicama da se integriraju u poslovni svijet. Iako se pokretanje poslovanja može činiti zastrašujućim, svakako je ostvarivo uz pažljivo planiranje, jasno razumijevanje zakonskih propisa i pristup mrežama podrške. Hrvatska kao turistička zemlja nudi mnoge prilike za poduzetništvo – od tura i ugostiteljstva do umjetnosti i kulturne baštine, aktivnosti na otvorenom i avanturističkih sportova.

Korak po korak: kratki pregled

1. **Poslovna ideja:** Razvijte jasan poslovni koncept temeljen na istraživanju tržišta i ciljnoj publici.
2. **Poslovna struktura:** Odlučite se za oblik poslovnog subjekta koji najviše odgovara vašim potrebama. Većina malih poduzetnika u Hrvatskoj započinju kao obrti, j.d.o.o ili d.o.o.
3. **Registracija poslovanja:** pripremite sve potrebne dokumente za upis svog poduzeća u Sudski registar (za trgovačka društva) ili Obrtni registar (za obrtnike).
4. **Porezi:** Prijavite se za plaćanje poreza, uključujući PDV (ako to zahtijeva vaš odabrani oblik poslovanja), u lokalnoj podružnici Porezne uprave.
5. **Poslovni bankovni račun:** Otvorite zaseban poslovni račun za upravljanje svojim financijama.
6. **Dodatno financiranje:** Istražite mogućnosti financiranja poput kredita, bespovratnih sredstava ili podrške lokalnih organizacija za potporu poduzetništvu poput HAMAG-BICRO-a ili Hrvatske gospodarske komore (HGK).
7. **Potrebne dozvole:** Provjerite trebate li posebne licence ili dozvole za svoju djelatnost (npr. ugostiteljstvo, turistički vodiči).
8. **Osigurajte se:** Pribavite odgovarajuće poslovno osiguranje (npr. javna odgovornost, odgovornost poslodavca) za zaštitu svog poduzeća.
9. **Upravljanje financijama:** Nabavite računovodstveni softver, angažirajte licenciranog računovođu (ako vaš poslovni subjekt to zahtijeva) i redovito pratite svoje prihode i rashode.
10. **Promocija:** Izradite marketinški plan za svoje poduzeće i započnite s promocijom koristeći društvene mreže, lokalno oglašavanje i mogućnosti umrežavanja kako biste dosegli svoju ciljnu publiku.

Pokretanje poslovanja u turizmu u Hrvatskoj: Generiranje ideja

Uvod

- **Kao izbjeglica, posjedujete jedinstvena kulturna znanja, vještine i iskustva zbog kojih će se vaše poduzeće istaknuti u masi.** Hrvatske organizacije za podršku poduzetnicima, poput Hrvatske gospodarske komore (HGK) i Hrvatske obrtničke komore (HOK), nude smjernice, mentorstvo, a ponekad i bespovratna sredstva kako bi vam pomogli da započnete. Odabir održive poslovne ideje, upis u Sudski ili Obrtni registar i pridržavanje lokalnih propisa pomoći će vam izgraditi uspješno poduzeće.
- **Generiranje poslovnih ideja, posebno u turističkom sektoru, zahtijeva kreativnost, istraživanje i razumijevanje vaše ciljne publike.** Započnite identificiranjem praznina na hrvatskom tržištu—razmislite o tome što turisti traže, a teško pronalaze. To bi mogli biti specifični oblici poput eko-turizma u kontinentalnoj Hrvatskoj, autentični doživljaj života u tradicionalnim hrvatskim selima ili avanture izvan uobičajenih turističkih ruta na hrvatskim otocima. Razmislite o svojim jedinstvenim prednostima, poput vaše kulture, jezičnih vještina ili osobnih iskustava, koji mogu biti vrijedni resursi u osmišljanju posebne ponude.
- **Uključite druge ljude u proces ‘brainstorminga’ kako biste sagledali različite perspektive.** Suradnja s lokalnim stanovnicima ili ljudima iz različitih sredina može vam pomoći osmisliti svježije, inovativne ideje koje će privući razne skupine turista. Obratite pažnju na turističke trendove poput održivog turizma, avanturističkih putovanja i turizma temeljenog na zajednici, koji postaju sve popularniji u Hrvatskoj.

Pokretanje poslovanja u turizmu u Hrvatskoj: Pisanje poslovnog plana

Uvod

Pisanje poslovnog plana za turističku djelatnost u Hrvatskoj zahtijeva pažljivo razmatranje različitih elemenata kako bi se osigurao uspjeh. Pripremili smo kratki vodič koji će vam pomoći u izradi učinkovitog plana:

1. Sažetak

Započnite pregledom svoje poslovne ideje, misije i jedinstvene vrijednosti koju pružate. Ovaj dio treba definirati osnovu vašeg turističkog poslovanja.

2. Istraživanje tržišta

Provedite detaljno istraživanje turističke industrije u Hrvatskoj, uključujući trenutne trendove, ciljnu demografiju i analizu konkurencije. Naglasite što vašu ponudu čini jedinstvenom i kako se uklapa u tržište.

3. Opis poslovanja

Detaljno opišite karakteristike svog turističkog poslovanja, bilo da se radi o putničkoj agenciji, turoperatoru ili pružanju smještaja. Uključite informacije o svojim uslugama, lokaciji i svim partnerstvima s lokalnim atrakcijama ili tvrtkama.

Pokretanje poslovanja u turizmu u Hrvatskoj: Pisanje poslovnog plana

Uvod

Kako vaše poduzeće bude raslo, vaš fokus će se mijenjati. Planiranje kako i kada ćete se nositi s tim promjenama od samog početka može značajno koristiti vašem poslovanju u kratkom, srednjem i dugoročnom razdoblju.

- **4. Marketinška strategija**

Opišite svoj marketinški plan, uključujući brendiranje, online prisutnost, strategije na društvenim mrežama i razne promotivne aktivnosti. Razmislite o tome kako iskoristiti lokalne događaje i partnerstva kako biste povećali vidljivost.

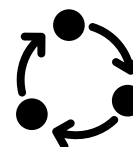
- **5. Financijske projekcije**

Izradite detaljne financijske prognoze, uključujući početne troškove, projekcije prihoda i analizu točke pokrića. Naglasite izvore financiranja i plan postizanja profitabilnosti.

- **6. Operativni plan**

Opišite svakodnevne operacije, potrebe za osobljem te tehnologiju ili sustave potrebne za vaše poslovanje. Uključite usklađenost s lokalnim propisima te standardima zdravlja i sigurnosti.

Pokretanje poslovanja u turizmu u Hrvatskoj: Savjeti za upravljanje financijama

- **Otvorite poslovni bankovni račun:** Nakon što registrirate poduzeće, morat ćete otvoriti poslovni bankovni račun. Time ćete usto odvojiti vaše osobne i poslovne financije te lakše pratiti prihode, upravljati troškovima i izgraditi kredibilitet.
- **Potrebni dokumenti:** Za otvaranje poslovnog računa u Hrvatskoj potreban vam je osobni dokument (putovnica) i dokaz o registraciji tvrtke (izvadak iz Sudskog ili Obrtnog registra). Najbolje je da sa svojom bankom provjerite koje sve dokumente još trebate priložiti kao državljanin treće zemlje.
- **Odaberite pravu banku:** Usporedite značajke poslovnih računa, naknade i dostupne internetske usluge u više banaka. Glavne banke u Hrvatskoj uključuju Zagrebačku banku, Privrednu banku Zagreb (PBZ) i Erste Bank. Neke banke nude poslovne račune prilagođene malim poduzetnicima, s korisnim alatima poput praćenja troškova.
- **Razmislite o internetskim bankama:** Internetske ili digitalne banke poput Revoluta popularne su među poduzetnicima zbog niskih naknada i jednostavnog procesa otvaranja, a posebno su praktične za međunarodno poslovanje. Imajte na umu da vaš primarni poslovni bankovni račun mora biti otvoren u banci u Hrvatskoj – ne možete poslovati isključivo putem digitalnih računa. Međutim, možete otvoriti online račun kao sekundarni poslovni račun i koristiti ga za upravljanje svojim financijama.
- **Iskoristite financijsko savjetovanje:** Zatražite savjet od organizacija poput Hrvatske gospodarske komore (HGK) ili Hrvatske obrtničke komore (HOK) kako biste se uputili u financijske propise i istražili dostupne usluge za nove poduzetnike. HITRO.HR i FINA uredi također mogu pružiti bitne informacije. Potražite i organizacije i hubove koji podržavaju poduzetništvo, poput ZICER-a.
- **Pratite naknade:** Obratite pažnju na naknade za upravljanje računom ili za podizanje gotovine koje mogu utjecati na vaš novčani tok.
- **Omogućite digitalna plaćanja:** Mnogi turisti preferiraju beskontaktna plaćanja. Osigurajte da vaš poslovni bankovni račun podržava plaćanje karticama, mobilne novčanike i internetske transakcije kako bi olakšali plaćanje svojim klijentima.

Registracija vašeg poslovanja i oporezivanje

- **Odaberite poslovnu strukturu:** Odlučite se za vrstu poslovnog subjekta — obrt, društvo s ograničenom odgovornošću (d.o.o.) ili jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću (j.d.o.o.). Svaki od njih podrazumijeva različite pravne i porezne obveze. Najjednostavnije je pokrenuti obrt, pogotovo za državljane trećih zemalja.
- **Registrirajte poduzeće:** Najlakši način registracije poduzeća u Hrvatskoj je putem HITRO.HR-a, servisa Vlade RH dostupnog u brojnim lokalnim podružnicama. Uredi HITRO.HR pružaju informacije i podršku svim građanima koji žele pokrenuti obrt ili tvrtku te nude usluge registracije poduzeća.
- **Registrirajte se u Poreznoj upravi:** Prijavite svoje poduzeće Poreznoj upravi kako biste počeli plaćati poreze kojima podliježe vaše poslovanje, poput poreza na dohodak i poreza na dodanu vrijednost (PDV).
- **Registracija za plaćanje doprinosa:** Nakon što pokrenete svoju djelatnost, morat ćete se prijaviti u Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje (HZZO) i Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (HZMO) i početi plaćati potrebne doprinose.
- **Ishodite potrebne dozvole:** Ovisno o vašoj djelatnosti (npr. vođenje tura, ugostiteljstvo), provjerite trebate li kakve posebne dozvole. Obratite se lokalnim organizacijama za podršku poduzetnicima ili Hrvatskoj gospodarskoj komori (HGK) za smjernice o regulatornim zahtjevima.

Porezi i doprinosi

Kao obrtnik u Hrvatskoj plaćat ćete porez prema godišnjem dohotku i odabranom poreznom modelu, pri čemu je paušalno oporezivanje najčešći izbor novih poduzetnika. Najprije se prijavite u Poreznoj upravi kako biste uredili svoje porezne obveze te svake godine podnesite godišnju poreznu prijavu do zadanog roka.

Obvezni ste plaćati porez na dodanu vrijednost (PDV) ako vaš godišnji promet prelazi 60.000 EUR.

Također uplaćujte doprinose za zdravstveno i mirovinsko osiguranje (HZZO i HZMO). Redovito odvajajte novac za ta plaćanja kako biste izbjegli porezne probleme.

Promoviranje vaše turističke djelatnosti

1. Digitalni marketing

Optimizacija web stranice: Ako imate web stranicu, pobrinite se da je jednostavna za uporabu, prilagođena mobilnim uređajima i optimizirana za SEO kako bi privukla organski promet.

Društvene mreže: Budite prisutni na relevantnim društvenim mrežama poput Instagrama, Facebooka i TikToka kako biste prikazali svoju ponudu kroz atraktivne vizuale i povezali se s potencijalnim klijentima.

2. Suradnja s lokalnim i regionalno utjecajnim osobama

Udružite se s putopisnim blogerima i influencerima čiji su pratitelji ujedno i vaša ciljna publika. Oni mogu kreirati autentičan sadržaj i doći do šire publike putem svojih platformi.

3. Ponudite jedinstvena iskustva

Kreirajte jedinstvene doživljaje koji ističu hrvatsku kulturu, povijest i prirodne ljepote.

Razmislite o paketima koji uključuju lokalnu kuhinju, vođene ture ili avanturističke aktivnosti kako biste privukli razne tipove turista.

4. Lokalna partnerstva

Suradujte s drugim lokalnim tvrtkama, poput restorana, hotela i prijevoznika, kako biste ponudili zajedničke promocije ili pakete. Ovo može povećati vidljivost i privući više posjetitelja.

5. Događanja u zajednici

Sudjelujte na lokalnim festivalima, sajmovima i tržnicama kako biste predstavili svoje proizvode ili usluge. Uključivanje u zajednicu pomaže u izgradnji odnosa i može potaknuti usmene preporuke.

Zapošljavanje

- **1. Razumijevanje radnog zakonodavstva**

Ugovori: Osigurajte pisane ugovore za sve zaposlenike u kojima su navedeni uvjeti zapošljavanja, uključujući naziv radnog mjesta, plaću, radno vrijeme i dužnosti.

Minimalna plaća: Osigurajte usklađenost sa zakonski propisanom minimalnom plaćom.

Radno vrijeme i dopust: Upoznajte se s propisima koji se odnose na radno vrijeme, stanke, godišnji odmor (četiri tjedna) i državne praznike u Hrvatskoj.

- **2. Proces zapošljavanja**

Opisi poslova: Definirajte jasne opise poslova koji detaljno navode odgovornosti i potrebne kvalifikacije.

Jednakost i antidiskriminacija: Pridržavajte se Zakona o radu kako biste osigurali pošten proces zapošljavanja, izbjegavajući diskriminaciju na temelju spola, dobi, invaliditeta itd.

Zaštita podataka: Uskladite se s GDPR regulativom pri obradi osobnih podataka kandidata.

- **3. Porezne obveze**

Registracija poslodavca: Prije zapošljavanja registrirajte se kao poslodavac kod Porezne uprave. Dobit ćete jedinstveni broj poslodavca.

Sustav poreza na dohodak: Odbijajte porez na dohodak i doprinose za mirovinsko i zdravstveno osiguranje (HZMO, HZZO) iz plaća zaposlenika i redovno ih plaćajte.

- **4. Doprinosi**

Doprinosi: Poslodavci moraju plaćati doprinose za osiguranje zaposlenika, koji financiraju socijalne naknade. Stopa doprinosa ovisi o plaći zaposlenika i vrsti ugovora.

Mirovinski programi: Razmotrite omogućivanje uplata u dobrovoljne mirovinske fondove kako biste ponudili dodatne pogodnosti zaposlenicima, iako na to niste zakonski obvezni u Hrvatskoj.

- **5. Propisi o zdravlju i sigurnosti**

Sigurnost na radnom mjestu: Pridržavajte se Zakona o zaštiti na radu kako biste osigurali sigurno radno okruženje. Provodite procjene rizika i pružite potrebnu obuku zaposlenicima.

Prava zaposlenika: Upoznajte se s pravima zaposlenika koja se odnose na uvjete rada, politike zdravlja i sigurnosti te postupke za prijavljivanje povreda.

Izbjegličko poduzetništvo u turizmu: Izgradnja otpornosti

Pokretanje poslovanja kao izbjeglički poduzetnik, posebno u turističkom sektoru, može biti ispunjavajuće, ali i izazovno putovanje. Izgradnja novog života nakon rata ili sukoba uključuje ne samo financijske i operativne napore već i brigu o emocionalnom i mentalnom blagostanju. Razvijanje otpornosti, traženje emocionalne podrške i njegovanje mentalnog zdravlja ključni su koraci za uspostavljanje uspješnog poslovanja te postizanje stabilnosti i samopouzdanja. Ovaj vodič ima za cilj pružiti uvide i praktične strategije za izbjegličke poduzetnike u turizmu kako bi postavili prioritete u mentalnom zdravlju, razvili otpornost i potražili emocionalnu podršku.

1. Razumijevanje emocionalnih i mentalnih izazova nakon ratnih sukoba

Okruženja nakon sukoba donose brojne izazove za mentalno zdravlje, uključujući:

- **Traumu i stres:** Izbjeglice se često suočavaju s dugotrajnim posljedicama traume uzrokovane raseljavanjem, gubitkom i izloženosti sukobu. Ovo je duboko osobno putovanje za svakog pojedinca.
- **Tjeskobu i neizvjesnost:** Izgradnja novog života i pokretanje posla u stranom okruženju mogu izazvati anksioznost zbog nesigurnosti i poteškoća tijekom prilagodbe.
- **Izolaciju:** Jezične barijere, kulturne razlike i manjak podrške mogu pridonijeti osjećaju usamljenosti.
- **Izgaranje:** Intenzivni zahtjevi poduzetništva, osobito u turističkoj industriji, mogu iscrpiti mentalne i fizičke resurse, narušavajući cjelokupno zdravlje.

2. Izgradnja emocionalne otpornosti

Otpornost je sposobnost prilagodbe stresu i oporavka od izazova. To je ključna vještina za izbjeglice poduzetnike koji grade nove živote. Evo nekoliko savjeta koji mogu pomoći u razvoju emocionalne otpornosti:

2.1. Vježbajte samosvijest

- **Prepoznajte izazove i slabosti:** Osvijestite situacije koje vam uzrokuju stres ili emocionalnu nelagodu. Razumijevanje ovih okidača omogućuje bolje upravljanje vlastitim reakcijama.
- **Prihvatite osjećaje:** Dopustite si da osjetite tjeskobu, strah ili tugu bez osuđivanja. Prepoznavanje i prihvaćanje emocija važan je prvi korak u učinkovitom upravljanju njima.

Izbjegličko poduzetništvo u turizmu:

Izgradnja otpornosti

2.2 Postavite realne ciljeve

- Započnite s malim koracima: Postavite male, ostvarive poslovne ciljeve za izgradnju samopouzdanja. Slavite male uspjehe kako biste potaknuli osjećaj postignuća.
- Napravite plan: Razvijte poslovni plan koji uključuje strategije za upravljanje stresom i prilagodbu preprekama.

2.3 Razvijte mehanizme suočavanja

- Pozitivno razmišljanje: Vježbajte preoblikovanje negativnih misli u pozitivne i konstruktivne. Usredotočite se na ono što možete kontrolirati umjesto na ono što ne možete.
- Prakticirajte mindfulness i opuštanje: Bavite se praksama svjesnosti kao što su meditacija, duboko disanje ili joga kako biste upravljali stresom i ostali prizemljeni.
- Rješavanje problema: Pristupajte izazovima sustavno, razbijajući ih na manje korake kojima je lakše upravljati, istražujući opcije i tražeći rješenja.

3. Traženje emocionalne podrške

- Razvijte sustav podrške za sebe i svoje poslovanje. Razgovarajte s drugim poduzetnicima, izbjeglicama, nevladinim organizacijama i klijentima. Upoznajte se i komunicirajte s poslovnom zajednicom.

3.1 Povežite se s lokalnom zajednicom

- Pridružite se poslovnim mrežama: Uključite se u lokalna turistička poslovna udruženja ili grupe za podršku izbjeglicama. Povezivanje s drugim poduzetnicima može pružiti dragocjene uvide, mogućnosti umrežavanja i emocionalnu podršku. Sudjelujte u lokalnim događanjima i kulturnim festivalima. Izgradnja veza može smanjiti osjećaj izolacije i potaknuti osjećaj pripadnosti.

3.2 Uspostavite osobni sustav podrške

- Pronađite pouzdane osobe: Identificirajte ljude koji vam mogu pružiti podršku – bilo da su to obitelji, prijatelji ili kolege poduzetnici. Dijeljenje iskustava može olakšati stres i pružiti drugačiju perspektivu na izazove.
- Pronađite mentora: Potražite mentora unutar turističke industrije. Mentori mogu ponuditi savjete, ohrabrenje i smjernice, pomažući vam u navigaciji poslovnim okruženjem dok pružaju emocionalnu sigurnost.

Izbjegličko poduzetništvo u turizmu:

Izgradnja otpornosti

3.3 Iskoristite profesionalne usluge podrške

- Savjetodavne usluge: Potražite organizacije koje pružaju besplatne ili povoljne usluge mentalnog zdravlja izbjeglicama. Razgovor s profesionalnim savjetnikom ili terapeutom može vam pomoći u obradi traume i razvijanju strategija suočavanja.
- Telefonska podrška za mentalno zdravlje: Obratite se nacionalnim linijama za mentalno zdravlje ili specijaliziranim linijama za izbjeglice za hitnu pomoć u kriznim situacijama.

4. Briga o mentalnom zdravlju

Održavanje mentalnog blagostanja ključno je za upravljanje zahtjevima poduzetništva. Evo strategija za njegovanje vašeg mentalnog zdravlja:

4.1 Uspostavite ravnotežu između poslovnog i privatnog života

- Postavite granice: Definirajte radno vrijeme i stvorite jasnu granicu između poslovnog i privatnog vremena. To pomaže u sprječavanju izgaranja i osigurava vrijeme za opuštanje i brigu o sebi.
- Planirajte pauze: Redovite pauze tijekom radnog dana ključne su za punjenje energije i održavanje fokusa. Odvojite vrijeme od posla i bavite se aktivnostima koje vas vesele.

4.2 Prakticirajte brigu o sebi

- Fizičko zdravlje: Dajte prednost fizičkom zdravlju kroz redovito vježbanje, uravnoteženu prehranu i dovoljno sna. Fizičko blagostanje izravno utječe na mentalno zdravlje.
- Hobiji i interesi: Bavite se hobijima ili aktivnostima izvan posla koje pružaju osjećaj radosti i opuštanja. To može uključivati čitanje, kuhanje ili šetnje u prirodi.

4.3 Nastavite učiti i rasti

- Sudjelujte u radionicama: Sudjelujte u radionicama i programima obuke vezanim uz mentalno zdravlje, poduzetništvo i upravljanje stresom. Organizacije za podršku izbjeglicama ili za razvoj poduzetništva u Hrvatskoj često održavaju ovakva događanja, na kojima se ujedno možete i povezati s novim kontaktima i drugim poduzetnicima.
- Razvijajte nove vještine: Učenje novih vještina ne samo da koristi vašem poslovanju, već i povećava samopouzdanje i pruža osjećaj svrhe.

1. Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO)

Web stranica: <https://www.hamagbicro.hr/>

HAMAG-BICRO podržava mala i srednja poduzeća (MSP) pružajući potpore, zajmove i mentorske programe. Izbjeglice mogu istražiti kako započeti turistički posao uz pristup financijskoj potpori i stručnom savjetovanju.

2. Ministarstvo turizma i sporta

Web stranica: <https://mint.gov.hr/>

Ministarstvo turizma nudi praktičnu podršku i resurse za poduzetnike u turističkoj industriji, uključujući istraživanje tržišta, obuku i smjernice za usklađenost s propisima. Izbjeglice koje žele započeti posao u turističkom sektoru u Hrvatskoj mogu pristupiti ovim materijalima.

3. Hrvatska gospodarska komora (HGK)

Web stranica: <https://www.hgk.hr/>

HGK nudi usluge poslovne podrške, mogućnosti umrežavanja i savjete specifične za razne poslovne sektore, uključujući turističku industriju. Izbjeglice mogu pristupiti alatima i resursima koji će im pomoći u procesu pokretanja i razvoja poslovanja u Hrvatskoj.

4. Hrvatska obrtnička komora (HOK)

Web stranica: <https://www.hok.hr/en>

Kao i HGK, Hrvatska obrtnička komora nudi usluge poslovne podrške, edukacije i mogućnosti umrežavanja, ali specifično za obrtnike.

5. HITRO.HR

Web stranica: <https://www.hitro.hr/>

HITRO.HR je servis Vlade Republike Hrvatske koji građanima i poslovnim subjektima olakšava komunikaciju s državnom upravom te omogućuje obavljanje većine radnji potrebnih za registraciju obrta ili tvrtke na jednom mjestu. Izbjeglice mogu koristiti ovu uslugu za dobivanje informacija i pomoći u procesu registracije poduzeća. HITRO.HR posluje kroz niz poslovnica diljem zemlje, a popis je dostupan na navedenoj poveznici.

6. FINA (Financijska agencija)

Web stranica: <https://www.fina.hr/>

FINA pruža detaljne informacije i podršku poduzetnicima, s fokusom na financijske usluge i savjete o pravnim koracima za pokretanje poslovanja u Hrvatskoj. Izbjeglice mogu koristiti ovaj izvor kako bi razumjeli uredbe i opcije vezane uz financije u poslovanju.

7. e-Građani

Web stranica: <https://gov.hr/hr/pokretanje-poslovanja-u-hrvatskoj-398/398>

e-Građani je središnji digitalni sustav Vlade Republike Hrvatske koji građanima omogućuje jednostavan online pristup javnim uslugama i informacijama. Gornja poveznica sadrži opsežne vodiče za pokretanje poslovanja u Hrvatskoj, uključujući smjernice za državljane trećih zemalja.

8. ZICER - Zagrebački inovacijski centar

Web stranica: <https://www.zicer.hr/>

ZICER potiče poduzetničku kulturu, nudeći edukaciju, savjetodavne usluge i programe podrške za nove poduzetnike. Preko svog ureda za potporu poduzetništvu (Plavi ured), nude resurse posebno namijenjene izbjeglicama koje žele postati poduzetnici, poput ovog vodiča za pokretanje trgovačkog posla u Hrvatskoj objavljenog na ukrajinskom jeziku. Više sličnih vodiča dostupno je na njihovoj web stranici.

9. Centar za mirovne studije (CMS)

Web stranica: <https://www.cms.hr/>

Ova organizacija podržava izbjeglice i tražitelje azila, nudeći prilagođene savjete o pokretanju poslovanja. Izbjeglice ih mogu kontaktirati kako bi zatražili savjetovanje, pravnu pomoć i edukaciju koja će im pomoći u pokretanju održivog turističkog poslovanja.